

Եղիշե Չարենց

Դանթեական առասպել

III

Եվ նորից՝ կանուխ, առավոտ ծեգին,
Մենք ճամփա ընկանք անխոնջ ու համատ
Այս անգամ արդեն լեռնոտ էր ուղին,
Բայց տրտունջ չկար մեր հոգու համար:
Նախատում էինք տրտնջացողին,
Դեպի նա դառնում անողորք ու չար:

Ես չեմ մոռանա մեր վերելքը թեք
Թափարիզ լեռան ծերպերով անտես:
Այնքան գեղեցիկ չի՛ եղել երբեք
Տոկացող կամքի մաքառումը վես:
Թվում էր, թե հին ասպետներ ենք մենք
Եվ վեր է մղում սուրբ ցնորքը մեզ:

Սառած ծերպերով գնում էինք մենք՝
Ե՛վ գենք, և՛ գրահ ուսերիս առած:
Իսկ ձյունոտ ուղին խաբող էր ու նենգ՝
Սայթաքում էինք, բայց անցնում առաջ:
Վազրերի նման ճկուն էինք մենք՝
Չայացքներս լուրթ գազաթին հառած:

Վերելքը ծանր էր և ուղին-ավեր:
Եվ այնտեղ չկար ո՛չ մարդ, ո՛չ թռչուն:
Եվ շարա՛ն-շարա՛ն բարձրանում էր վեր
Մեր բեռնավորված ընկերների չուն:
Իսկ ձյունն անընդհատ լարում էր դավեր՝
Ոտքերիս կպած մեզ վա՛ր էր կանչում:

Կեսօր էր արդեն, երբ հսկա լեռան
Ձյունապատ ու ցուրտ գագաթը հասանք:
Կանգնեցինք ճերմակ գագաթի վրա,
Ուր ո՛չ արարած, ո՛չ բույս կար, ո՛չ կյանք:
Եվ կրծքերը մեր ահից թունդ առան՝
Անհո՛ւն զգացինք, որ ապրում ենք, կա՛նք:

Չպարտ հայացքով նայում էի ես
Եվ խնում էի անսահման հեռուն:
Բարձրության վրա անհո՛ւն է այնպես
Մարդկային հոգին աշխարհը սիրում:
Անբառ հրճվանքով զգում էի ես,
Որ կյանքն է իմ մեջ ցնծում ու եռում:

Եվ՝ խորասուզված կույս հեռուների
Անսահման ու խոր անգունության մեջ
Ես հոգուս խորքում խոստանում էի
Լինել վեհասիրտ, ու հպարտ, ու մեծ
Երբ հեռվից հանկարծ մի գինվոր ընկեր
Դողդոջուն ձայնով ինձ իր մոտ կանչեց:

Մոտեցա... և քար կտրած մնացի:
Սառույցի վրա ընկած էր մի կին,
Որ առանց խոսքի ու առանց լացի
Մեռնում էր՝ անմիտ մի ժպիտ դեմքին:
Դողդոջ մատներով փշրանքը հացի

Մեղմել էր ամուր, որպես գանձ անգին:

Աչքերը թարթեց նա վերջին անգամ,
Եվ գոհ ժպտալով՝ ժպտադեմ հանգավ:
Սարսափելի էր այս ամենն այնքան,
Որ մեր շրթերից ո՛չ մի բառ չընկավ:

Բայց ճշում էր մեր սրտերում կարկամ
Մի անհուն կսկիծ, ամենի մի ցավ:

Մենք լուռ փորեցինք սառցի կուրծքը ծեր
Եվ անալելու՞ թաղեցինք նրան:
Դողդոջուն, սառած, չոր ձեռքերը մեր
Նույն ձյունն անհամբույր դիզեցին վրան:
Եվ ճամփա ընկանք, որպես մեռելներ,
Թաղելով այնտեղ և մեր խիղճն ունայն:

Ու քայլում էինք, հոգնած ու մռայլ,
Այդ ճամփաների հետքերով ավեր:
Եվ մեր թափորի ընթացքն համրաքայլ
Չար, մահաշշուկ բարձրանում էր վեր:
Եվ մեր համր հոգին ծանր էր, որպես քար,
Եվ չէինք կարող այլևս ցավել:

Մենք չէինք կարող խղճալ ոչ ոքի.
Սարսափն էր նստել մեր հոգիներում:
Ջգում էինք, որ մի մութ թշնամի
Նենգ, դարան մտած, պահվել է հեռուն:
Ջգում էինք, որ չար ոտ՛խ կա մի,
Որ վերք է տալիս ու մահ է բերում:

Եվ սուրբ էր թվում ճամփան ահավոր,
Այդ ճամփան խելառ, քմահաճ բախտի:

Եվ քայլում էինք մենք հանդիսավոր,
Ինչպես մի վսեմ սրբազան ուխտի:
Եվ վերջին անգամ երդվում էինք, որ
Էլ ո՛չ որ իր այս ուխտը չխախտի:

Եվ՝ ծանրաբեռնված քարավաններով՝
Դառնում էր մեկը ճամփաներից ետ:
Ի՛նչ էր հավաքել, ինչո՞ւ, ո՞ւմ գնով

Մութ էր մեզ համար, անմիտ, անհեթեթ:
Բարեկամ էր նա... բայց մե՛ր արյունով
«Բարեկամ» դարձած մի գիշեր մեզ հետ...

Եվ թշնամի էր մեզ ամեն մի քար.
Եվ ամեն մի իր լարում էր դավեր:
Եվ անցնում էինք մենք հանդիսաքայլ
Այն ճամփաների հետքերով ավեր,
Ուր ո՛չ մի էակ այլևս չկար,
Ուր չէ՛ր կարող մարդ խղճալ ու ցավել...